

VISSZATEKINTÉS ÉS JÖVŐKÉP A MEDICINA KÖNYVKIADÓ ALAPÍTÁSÁNAK 65. ÉVÉBEN

Az alapítástól az átalakulásig – 1957–1993. március

A Medicina Könyvkiadó alapításának 65. évében elővettem a teljesen elsárgult, erősen megrongálódott papírokat, amelyek „Pro memoria” felirattal a folyamatban lévő kéziratok munkafolyamatának leírását tartalmazták dr. Kulcsár Adorján egészségügyi csoportvezető aláírásával. Bizony rácsodálkoztam. 1957-et írunk.

A múlt megértését nagyban segítette, hogy 1991 június óta vezetem a Kiadót, így részese voltam még annak a rendszernek is, amikor minden könyv kiadását egyeztetés előzte meg.

1957. július 1-én az Egészségügyi Dolgozók lapjában megjelent a hír: „Az év elején alakult Medicina Egészségügyi Könyvkiadó feladata az orvosi, egészségügyi tankönyvek, szakkönyvek és ismeretterjesztő művek, valamint orvosegészségügyi szaklapok kiadása.

A könyvkiadási terv keretében régen hiányzó tankönyvek, szakkönyvek jelentek meg.

Ezek közül kiemelkedik Donhoffer Szilárd *Kórélettan*, Went István *Élettan* című tankönyve, új kiadásban jelenik meg Issekutz Béla nagyszerű *Gyógyszer-tana*. Már nyomdába került *Az ember anatómiája és élettana* című tankönyv Kiss Ferenc professzor úr szerkesztésében. *A gyakorló orvos könyvtára* című sorozatban olyan művek jelennek meg, amelyek az orvosok továbbképzését szolgálják.”

Dr. Kulcsár Adorján felhívást intézett a szakmához: „A kiadó feladatait csak úgy tudja megfelelően megoldani, ha az egészségügyi dolgozók széles tömegeire támaszkodhat. Ezért ezúton is kéri mindazokat, akik bírálatukkal vagy ötleteikkel segíteni tudják munkáját, ne sajnálják a fáradságot és keressék fel a kiadót.”

Hogyan működött ez a rendszer?

A könyvkiadás külső szereplői voltak:
EÜ Min. II. főosztály,
ETT Egészségügyi Tudományos Tanács,
ÁKV/Állami Könyvterjesztő Vállalat,
KF/Kiadói Főigazgatóság,
Akadémiai Kiadó – idegen nyelvű kiadás esetén.

A II/1. osztály intézte az egyetemi tankönyvek kiadásának ügyét. Innen kapta a Kiadó az egyetemi tankönyvek kiadásának tervét (szerző, téma és terjedlem). Ez az osztály jelölte ki a tankönyvek bírálóit is. Az éves tervben szereplő tankönyvek kiadásának sorrendjét és az egyéb felmerülő problémákat az előadóval folyamatosan közölni kellett.

A Kiadó köteles volt minden orvosi-egészségügyi témájú kézirat tervét az ETT-vel jóváhagyatni. Az ETT

határozatai egyes könyvtervekkel kapcsolatban a kiadó számára javaslatok voltak. A Kiadó számára az Egészségügyi Minisztérium tankönyvjavaslati hivatalos kiadványai kötelezőek. Az ETT lényegében abban adott tanácsot a Kiadónak, hogy a téma aktuális-e, a szerző megfelelő-e és a könyv kiadása sürgős-e. Ezzel szemben a kiadónak mindenkor fel kellett vetni a javasolt könyvvel kapcsolatban a gazdasági, technikai és kereskedelmi szempontokat.

A könyvkiadásnak ez a formája 1992-1993-mal véget ért. Mint minden működő rendszernek, ennek is voltak előnyei és hibái.

Mint korábban leírtam, 1991. június 4-én léptem be az akkor még állami vállalként működő Medicina Könyvkiadóhoz. A könyvkiadás, könyvterjesztés nem volt ismeretlen számomra, hiszen korábban a Művelt Nép Könyvterjesztő Vállalatnál dolgoztam. Így rálátásom volt a teljes állami könyvterjesztés működésére, későbbi összeomlására.

A Medicina Könyvkiadó életében egy új korszak kezdődött, ami néhány évre megnehezítette a korábban stabil gazdasági háttérrel rendelkező társaság életét.

Megjelent a Springer Kiadó a magyar könyvpiacra. A társaság dolgozói a Medicina Könyvkiadót elhagyva folytatták a munkát, a volt igazgató, gazdasági igazgató, kereskedelmi és műszaki igazgató. Készülve a távozásra, a konkurencia kiépítésére, mindent megtettek azért, hogy a Kiadó jövőbeli tevékenységét teljesen ellehetlenítsék.

A másik súlyos veszteség az volt, hogy a korábbi főszerkesztők, Krúdy Erzsébet és Brencsán János „átigazoltak” a Semmelweis Kiadóhoz.

Belépésem után szembesültem azzal, hogy mekkora a baj. Két hetem volt arra, hogy a hitelt nyújtó Posta Bank számára hiteles, vállalható jövőképet vázoljak fel.

A hitelt megkaptuk, amit néhány hónap után visszafizettünk, így fordulhattunk újabb hitelért. Nagyon nehéz három évet éltünk át, amikor végre azt éreztük, hogy egyenesbe jöttünk.

A külföldi tőkével pénzelt Springer Kiadó néhány év után befejezte magyarországi tevékenységét és tönkrement.

Az átalakulástól napjainkig

Egy új korszak kezdődött!

Én ennek nagyon örültem.

Mindent újra kellett építeni, ami nem volt kis feladat. Azt tudtam, hogy olyan szervezetet kell felépíteni, ahol minden megtalálható a biztonságos működéshez.

Budapest, Kereskedelmi Osztály

A szerkesztőségben gyakorlott szerkesztők dolgoznak, akik igyekeznek a lehetetlent megoldani, kialakítják egy-egy kézirat belső logikai, szerkezeti felépítését, különös figyelmet fordítanak a tankönyvek didaktikai szempontjaira, próbálnak egységes orvosi írásmódot követni.

Kiépítettünk egy saját stúdiót, ahol a kéziratok tördelése, a képek szerkesztése történik.

Számomra nagyon fontos volt, hogy a könyveinket saját könyvesboltjainkban értékesítsük, így a napi bevétel a kiadó számlájára kerül, nem kell 60 napot várni a kereskedő utalására.

Baross utcai könyvesbolt

Üllői úti könyvesbolt

1991-ben jártam először a Frankfurti Könyvkiállításán, célunk az volt, hogy megismerjük a világ egészségügyi könyvkiadását, leendő partnereinket.

Aki a könyvek világában számít, itt jelen van. Csodálkozva, némi irigységgel néztem a világ nagy orvosi kiadóinak a választékát, és arra vágytam, hogy egyszer

mi is ilyen „nagyok” legyünk. A „nagyság” alatt természetesen a szép, mives könyvekre gondoltam, hiszen a nyelvi korlát miatt Magyarországon túl nem nagyon juthatunk.

Bármilyen nehéz volt a gazdasági helyzet, a minőségből nem engedtünk. Munkánk gyümölcse hamar-

Debreceni könyvesbolt

Szegedi könyvesbolt

san kezdett beérni. Olyan sikeres könyvek jelenhettek meg, mint a Füredi János professzor úr által szerkesztett *A pszichiátria magyar kézikönyve*. 2020 szeptemberében a könyv hatodik kiadása jelent meg. Megemlíthetem a Gaál Csaba szerkesztésében megjelent *Sebészet* című könyvet, jelenleg a 12. kiadás előkészíté-

sén dolgozunk. Fonyó Attila professzor úr „*Élettan*” könyvének hetedik kiadása került a könyvesbolt polcaira. Tulassay Zsolt: *A belgyógyászat alapjai*, Tulassay Tivadar: *A Klinikai gyermekgyógyászat*, és folytathatnám a felsorolást.

Eljutottunk oda, hogy minden könyvet négyévente

Pécsi könyvesbolt

felújítunk, hogy naprakész szakmai tartalommal kerüljenek a felhasználók kezébe. Mára elmondhatjuk, hogy szinte nincs az orvostudománynak olyan területe, amiről mi nem publikáltunk.

Az egyetemi városokban lévő saját könyvesboltjaink látogatottsága, a kongresszusi személyes találkozások, az online felületen történt visszajelzések kellő információt adnak ahhoz, hogy mi hiányzik, milyen témát érdemes kiadni.

Jelenleg két folyóiratot gondozunk. A nagy múltra visszatekintő *Magyar Belorvosi Archivum* (MBA), valamint az *Immunológiai Szemle* jelenik meg a Kiadónál.

Számtalan díj ékesíti a Kiadó dicsőségfalát. Minden díjra nagyon büszkék vagyunk, mint amilyen például a Szép Magyar Könyvverseny és a Szent Györgyi Albert-emlékérem.

A jövő legfontosabb kihívásai

Elmúlt év augusztusában szembesültünk az óriási papírháttal és áremelkedéssel.

Akkor arra gondoltunk, hogy néhány hónap, és a helyzet megoldódik. Sajnos, nem ez történt, az árak a duplájára emelkedtek. Az energiaárak emelkedésével a nyomdai árak tovább nőnek, így egyre kevesebb lesz a fizetőképes kereslet. Ez a folyamat már korábban elindított egy illegális folyamatot, a könyvek másolását, a tartalom digitalizálását.

Sok rendőrségi kihallgatás, bírósági tárgyalás ítélete győzött meg arról, hogy nem lehet ellenük hatékonyan fellépni.

A másik nagy kihívás, hogy a gyenge forint miatti devizaárfolyamon hogyan tudjuk eladni az angol-német nyelvű képzéshez behozott könyveket.

A harmadik nagy probléma, hogy hiányzik egy korszerű orvosi szótár, amelynek az a célja, hogy kidolgozott elvek alapján egységes írásmódot adjunk a szerkesztők kezébe.

Az 1992-ben készült *Orvosi helyesírási szótár* elvben máig érvényben van.

Alkalmazása, használata közben látjuk, hogy már az eredeti kiadásba is sok hiba csúszott.

Az orvosi szókincs időközben jelentősen bővült. Az utóbbi években a magyar orvosi nyelvterületen számos javaslattal élünk, ezek egységesítése nem valósult meg, javított kiadás híján nem érvényesültek.

2023-ban ünnepeljük a *Budapest a könyv fővárosa* 150 éves évfordulóját. Ebből az alkalomból a Szabó Ervin Könyvtár, a Medicina Könyvkiadó és az UNESCO május 19-én egynapos fórumot rendez.

A rendezvény célja, hogy a hazai és a nemzetközi kiadók képviselőivel megvitassuk a felsőoktatási tankönyvek kiadásainak jelenét, jövőjét. Tudjuk, hogy a gazdasági, kulturális körülmények különbözőek, de a magyar egyetemen folyó angol-német nyelvű képzésben használatos tananyagokat ismernünk kell.

2023 szeptemberére, a tanévkezdésre szeretnénk megjelentetni azt az Anatómia atlaszt, amelyen 3 éve

dolgozunk, talán elmondhatjuk, hogy a jelenleg forgalomban lévő atlaszok közül a legjobb lesz.

Elsőéves hallgatók keresnek meg, akik tartanak az anatómiavizsgától, ezért megvásárolnak három atlaszt. Ez az atlasz nagyon különleges lesz: fotóalbum preparátumok alapján, kiegészítve rajzos ábrákkal és a klinikummal.

Nagyon reméljük, hogy több külföldi kiadó érdeklődését fel tudjuk kelteni a jogok eladásával, a szerzők és a kiadó hírnevét gazdagítva.

Nyomatott könyv vagy elektronikus tartalom?

Néhány éve megfogalmaztam, hogy milyen a jó könyv:

Minden könyv – készüljön az nyomtatott vagy elektronikus formában – kihívás, felelősség. Kihívás, felelősség, hiszen meg kell felelnie annak a célközönségnek, akinek szánjuk.

Egy mondatban összefoglalva:

Alapkövetelmény a tudományos megalapozottság, a követhető logika és átláthatóság, rendszerezettség, a pontos, lényegre törő fogalmazás. Az oktatásmódszertani és didaktikai szempontok érvényesítése, a helyes nyelvhasználat, a szemléletesség, az élvezetes stílus.

Az utóbbi tíz évben többször hallottuk, hogy vége a nyomtatott könyvek korának. Mivel én magam a papíralapú nyomtatott könyveken nevelkedtem, talán elfoglultnak tartanának, ha most erről írnék. Ezért megpróbálok összefoglalni, hogy miben látom az elektronikus tananyagok előnyét:

– Költségdalról kevésbé terheli a vásárlót és a kiadót, hiszen nincs nyomdaköltség.

– A szakmai ismeretek bővülésével folyamatosan javítható, bővíthető.

– A tárgyszavakra való keresés lényegesen gyorsabb, hatékonyabb.

– Nagyobb lehetőséget biztosít a tanultak utólagos áttekintésére, a tudás ellenőrzésére és értékelésére.

Összegezve talán ez lehet a kiadói filozófiánk is.

Legyen az nyomtatott vagy elektronikus könyv, sikeres csak akkor lehet, ha azt a jó könyvet alkotni kész szerzők, az igényes szakirodalmat megjelentetni szándékozó kiadó és az új ismereteket birtokolni vágyó olvasók közös akarata hozza létre.

2022. november

Farkasvölgyi Frigyesné

